

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 7. velkiga serpana (julija) 1850.

List 32.

*Od roparc ali ropnic. *)*

Roparce niso kako posebno plême ali posebna sorta čebel, temuč dostikrat ravno tistiga čbelnjaka, veči del pa od bližnjih ulnjakov, desiravno so enmalo bolj černe kot druge, kar je od tod, ker se hitro kot tatovi v medene piskerce ptujih panjev plazijo, si dlako na zadnjim životu ogulijo, in se s medam omažejo.

Nekteri panj gre le zato na ropanje, de si medú pridobí, veliko pa jih gre iz potrebe in lakote. Poslednji, to je tisti, ki gredó iz potrebe na ropanje, niso tako nevarni kot prvi, ker jih čbele zavolj slabosti in medlosti lahko premagajo.

Čbelam je perrojeno, de méd nabirajo, kjer koli ga dobé. Ako ga tedaj ni na travnikih in v gojzdih, ga skušajo ondi nabrati, kjer ga s svojim tankim nosam ovohajo. Ker pa méd, kakor vsak čbelar dobro vé, iz olnjakov močno diší, zato jih ta perjetin duh tolikanj vabi, de velikokrat s strašno požrešnostjo ptuje panjove zalezjejo, in ne gledeč nevarnosti svojiga življenje se vanje podajo.

Panj, na kteriga ropnice gredo, se spozná iz njegoviga nenavadno hitriga letanja in glasniga šuma vanj in iz njega hitečih čbel. Le paziti je treba, kam de se vlečejo, ali od ktere strani de pridejo, in ropni panj se bo kmalo razodel, ker tudi iz tega ravno tako hitro, če prav ne v taki trumi kakor iz uniga vun in noter leté. Nar gotovej pa se zasledí ropar, če se obropanemu panju ene minute, in scer tako dolgo luknja zamaši, de se mu je že več roparc na brado zbralo, na ktero se potlej pest pepéla verže, de so od njega bele, in od drugih čbel razločene, — in ker se tega zaznamovanja vstrašijo, precej zleté in v svoje stanovanje hité; in zdaj se sme le merkati, v ktere panjeve gredó, ker so ravno iz tistih tudi na rop šle.

Dostikrat gredó tudi čbele iz več panjev ob enim na rop, in se spusté vse na en panj, če imajo namreč kak vzrok do tega.

Zdaj če je kak panj od roparc premagan, naj se mu berž žrélo ali luknja zatakne, se pustí ene minute, in scer tako dolgo tako stati, de bo brada tega panja roparc, ki hočejo vanj iti, vsa polna; potlej naj se poljó te na bradi okoli tekajoče čbele z merzlo vodo, tako vstrašene bodo precej preč podale se, za tem se luknja zna spet odpréti, in tako dolgo odperta pustiti, de so vse roparce iz panja izletele, in druge nazaj perletele, de bi vanj šle; in zdaj se mora luknja spet zatakni, in ropne čbele, ki so se na bradi panja vno-

vič zbrale, kakor pred z vodo politi, in to se mora tako dolgo ponavljati, dokler ni vsih ropnic iz panja. Na to se mora panj zamašiti, precej delječ od čbelnjaka odnesti, in še le zvečer s kterim sosednjim si bodi združiti — ali pa se zna, če ima maternico in še dosti polno, kar je per obropanih panjih malokdej, ker roparce maternico veči del umoré, za ene dni, de ropne čbele na ropanje pozabijo, na kak drugi kraj, vsaj pol ure delječ, prenesti, kamor ne bodo za njim šle.

Ropanje pa, kolikor mogoče odverniti, čbelar ne sme nikoli jalovih, gnjilobnih, ali kakor si bodi popačenih, ampak zmiram zdrave, močne in polka polne panjove imeti perzadevati si; jih ne sme nikoli stradati pustiti, in jim mora ob času potrebe klasti, ko ni več paše zanje, kakor od prve pomladi do sadniga cvetja in po ajdovim cvetju v jeseni, kakor tudi o veliki suši; če merzli vetrovi pišejo, jim mora žrela ali letavne luknje zmanjšati, in tako se mu ne bode roparc dosti bati. Premenenje panjev, to je, obropan panj na mesto ropniga, in tega na prostor uniga postaviti, malokdaj kaj pomaga.

Ptuje roparce pa s strupam ali drugimi takimi škodljivimi rečmi moriti, ni perpušeno.

Svét našim županíjam po Slovenskim, kako naj bi se po izgledu ptujih deželá nove postave zoper ogenj vstanovile.

Nove županijske postave naložijo županam tudi za varnost pohištév skerbeti, de se obvarjejo nesreče in škode ognja. Pa kako se imajo v ti reči ravnati, kakšnih opravil se poprijeti in kakšno dolžnost ima vsak sosesčan pri ognju prevzeti, od tega je še ljudém malo znano. V časopisih se scer pogosto opominja, de naj se hišniki v bratovšino s. Florjana zapišejo, — pa to še ni zadosti, se vse škode varovati. Mi moramo še drugod pomoči iskati, kako naj se o nesrečni uri pri pogorih pomaga, — in to je namen našiga poduka. —

Naše županije (še mestne ne) nimajo taciga premoženja, de bi lastne ljudi plačevale, kteri bi pri ognju druge sosesčane namestovali in ogenj krotili in gasili, kakor jih ima na priliko mesto Terst pod iménam pompieri. Mi se moramo sami z zedinjeno močjó dela lotiti in se nesreče varovati.

Mi nismo protivniki takih naprav, kakor je bratovšina s. Florjana, marveč iz celiga serca vošimo, de bi se zavarovanje pri takih napravah z oestro postavo v celi deželi zapovedalo, kakor je v več nemških deželah navada, kjer se to plačevanje z gruntim in hišnim davkam pri gospóski zgodí in se nasproti tudi s silo izterja. Ta sila je res ostra in sitna, ali je tako koristna in s tako dobrimi nasledki sklenjena, de se drugač tudi izpeljati ne da, scer bi se tako godilo, kakor v naših deželah, kjer je po vaséh nekaj gospodarjev

*) Na prošnjo, de bi Novíce povedale, kakó se ima zoper roparce ravnati, podamo ta podúk iz hvale vrednih slovenskih bukvic, ki jih je v čelarstvu izvedeni g. fajmošter Jonke pod iménam »Čbelarčík« na svitlo dal, in scer že v drugim pomnoženim natisu, ki se v Ljubljani pri g. Kleinmajerju, pa mende tudi pri vsih bukvarjih na Slovenskim, za 20 kraje. dobí. Vred.

zavarovanih, nekaj pa ne; — če se pri nas nesreča prigodi de gori, mislijo nekteri zavarovani, de jim ni nič družiga storiti, kakor roké križem deržati in zijale prodajati, dokler ni njih in njih soseda pohištvo grozno pogoriše. To je resnica. Mi smo z lastnimi ušesi slišali, ko je nek zavarovanc govoril: „Kaj maram, če tudi bajta pogori — saj sim zavarovan in jo bom še lepši sozidal?“ — Ali, prijatel! ti si slab gospodár, ne znaš rajtati — in si še slabši, človek. Slab gospodár si, ker ne znaš prerajtati, de, če si še tako visoko pri kakšni bratovšini zavarovan, ona tebi le toliko škode poverne, kolikor si po primeri zavaroval. Ali imaš potem celo svojo škodo povernjeno? — Nikdar! — Če se tebi tedaj taka nesreča o malo létih večkrat prigodi, kakor je tega že več vasí v naši deželi priča, ali si boš na noge pomagal, ali pa obožal? Na to vprašanje ti bo dal pogorelc odgovor; in če si je tudi lepši bajto napravil, se je vender v dolge zakopal, iz katerih dostikrat celo svoje življenje priti ne more. — Slab človek si pa tudi, ker z merzlo kervjó stojíš in gledaš, ko tvojiga nezavarovaniga soseda celo premoženje v požaru konec vzame, in ne pomagaš ognja gasiti. Kolikokrat se zgodi, de cela vas po taki nemarnosti pogori in vse prebivavce revne stori! Pri prvi hiši bi se bil ogenj lahko ukrotil — ali misel „saj sim zavarovan!“ je vse nesreče kriva. — Če bi taki ljudje le bolj postave pogorelske družbe prebirali, v katerih razložno stojí, de naj se vsak pri ognju vsih pripomočkov posluži, kateri bi za ukrotenje ognja hasnili, in de vsak zavarovaneč ojstrimu vradnimu preiskanju zapade, kateri to opusti. Čmu bi pa tudi te bratovšine skušale vse vzroke na dan spraviti, iz katerih se je ogenj pričel? — čmu bi tudi te bratovšine darove obljubovale in plačovale tistim, kateri se pri ognju serčno obnašajo, de ljudi, pohištvo in orodje ognja rešijo, čmu? — Ali je to le za njih lastni dobiček ali za pogorelca? — Za obá! Bratovšina ima potem manj poverniti — in pogorelc ima manj škode. Te bratovšine niso za to napravljene, de bi obogatele, ampak de bi svojim bratom v nesreči pomagale.

Pri prostih ljudéh ni samo vsih vzrokov iskati, zakaj de se na deželi pri ognju tako slabo ravná, ker se v mestih tudi malo boljših priprav najde, in le terdnejši zidovje nas veči nevarnosti in nesreče nekaj obvarje, na kar se pa vselej zanašati ni, ker imamo nad velikim mestam Hamburgam strašen izgled, kteriga prebivavci so se preveč na svojo stavbo in gasivne priprave zanašali, in se iz mirniga spanja grozovitno zbudili. Ogenj je strašna moč in zasmehuje dostikrat vso človeško pomoč; veliko huji je še nesreča, če je pri ognju več gledavcov in zijalov, kakor pa pomagavcov in gasivcov! In če je še tudi pridnih pomagavcov kaj, jim večidel praviga vodja manjka — vse leta kakor nôro okoli in nobeden ne vé, kaj ima storiti — vse je zmešano. In vzrok téh zmešnjav je sosebno iskati v pomanjkljivosti naših naprav in postav v zadevah ognja. Silno potreba je tedaj, de se tudi pri nas bodo take ali enake postave vpeljale, kakoršne so v več deželah po Nemčii že davno vpeljane, če tudi nasprotnikov ne bo manjkalo, katerim se bodo take postave neprijetne in nevpeljavne zdele. Mi jih damo svojim bravcam sosebno pa županam za pokus, in kdor se bo njih koristnosti tako prepričal, kakor smo se mi prepričali, bo nam tudi naše misli, ktere smo v ti reči razodeli poterdil.

Postave nekterih nemških deželá, ktere poslovenjene bravcam „Novíc“ podamo, sledijo v prihodnjim listu.

(Dalje sledí.)

Vesela prihodnost Krasa.

Kdo ne pozná ali saj ni slišal od Krasa, ki, čeravno po nekterih krajih obdelan in rodovitén, je vunder zdaj večidel nerodovitno, skalovito morje; nekda (ob času Rimskiga cesarja Augusta) je bilo gosto hrastovje, ktero je Rimu na tavžente prešičev, in za barke veliko lesá izredilo.

Kar je zdej Kras, nekda tedaj ni bil, in spet se bo spreobernal v drug stan, ker sta ministra kmetijstva in kupčijstva zagotovila, de bo nju nar veči skerb, nerodovitni Kras spet v gojzd in polje spreoberniti.

Delo je zares veličansko, truda bo dovelj — tode tudi dobiček bo neizrečeno velik, če se delo dobro izide. De je pa to mogoče, nas zgodovina uči, ki nam kaže, de je tukaj nekda gost gojzd rasel, kjer zdaj golo skalovje rebra kaže. Že naš slavni Vertovec je v svoji „Vinoreji“ opominal, de naj bi se zapušeni Kras obdelovati začel, rekoč: „Če ptujec po morju v Terst pride, in se proti sredi cesarstva iz Tersta podá, ga na Opčinah strah in groza obide, ko to kamnito, suho in pusto Arabijo zagleda! Ali pojte v Lipico, kjer je cesarsko kobilišče, in precej bote vidili, kaj bi Kras še biti zamogel. Kader bo Krašovec poslednjo hrastovo vejo prodal ter si ptujiga želoda kupiti mogel: takrat še le se bo zdramil. De bi nam dano bilo, še 200 lét živeti, de bi oblast čez Kras in Terst imeli; v 150 létih bi vam Kras skoraj brez stroškov in z vednim pridam, kakor lep raj, zapustili, ter radi še 50 lét več živeli in se lepiga dela veselili.“

Takó g. Vertovec.

Ministerstvo kmetijstva pa je 19. pret. mesca našimu deželnimu poglavarju pisalo, in deželni poglavar je to pisanje tudi kmetijski družbi razodel, kjer te le vesele besede stojé: „Ministerstva nar veči skerb in prizadevanje bode, pusti Kras spet v polje in gojzd spreoberniti. K dosegi tega ravno tako imenitniga kakor veliciga dela je pa združene moči treba. Če ravno tako delo le takrat zamore pridno spod rok iti, ako vladarstvo vodstvo prevzame in na vso moč pomaga, de to delo dokončá, se vunder ne more cela teža tega početja na rame vladarstva naložiti. Tisti, čigar je zemljiše in ki bojo dobroto obdelaniga Krasa vživali, se morajo sosebno z vladarstvom združiti in se po primeri vdeležiti tega veliciga dela.“

Nadjamo se, de se bo zavolj imenitniga prerorenja pustiga Krasa krog in krog hvala in slava visocimu ministerstvu pela — de bo vsak domorodec vladarstvo v tem delu iskreno podpiral — in de posebno vsi, ki imajo delež na Krasu, bojo hvalezniga serca vse svoje moči napéli v začetek, napredovanje in dognanje tege imenitniga dela.

Novíce bojo v tem veliko pisale. Naj bi previdni možje svoje misli tudi v „Novicah“ razodevali, de se imenitna reč pogovori od več strani.

Hvale vredno prizadevanje v sviloreji.

Od častite gospodične žlahtne Joane Abramsberg je prejelo vredništvo „Novíc“ svilnih mešičkov (kokonov) na ogled, ki jih je v Podkraju (Trilleg) nad Vipavo iz jajč svilnih gosenc izredila, ktere je iz Laškiga (Lombarškiga) dobila. Častita gospodična je hotla s to poskušnjo pokazati, de se dajo sviloprejke tudi v višjih in bolj merzlih krajih z velikim pridam rediti. Gosence so bile skozi in skozi zdrave, so se do 12. vel. travnika iz jajč izlezele in se 21. roznika zapredovati začele.

Nam na ogled poslani kokoni so nar lepši sorte; 167 živih kokonov je vagalo pol funta in 3 lote.

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 14. velkiga serpana (avgusta) 1850.

List 33.

Svět našim županijam po Sloven-
skim, kako naj bi se po izgledu ptujih deželá
nove postave zoper ogenj vstanovile.

(Dalje.)

Postave v zadevah ognja na Nemškim.

1) V sak gospodar v mestih kakor na kmetih mora svoje pohoštvo pri kakošni bratovšini sv. Florjana zavarovati. Kdo se ti postavi zoperstavi, ga gospóska prisili, in še z 20 gold. kaznuje, kateri denarji v soseskino ognjo-gasivno denarnico pridejo; in župan ima pravico in oblast zavarovanje na stroške nečimerniga gospodarja vradno poskerbeti. Spričba zavarovanja se mora v davkne bukvice zapisati, pobotni listi pa ostanejo v rokah zavarvanca, katerim je na prosto voljo dano, se visoko ali nisko zavarovati. — Znesek zavarovanja mora vsake kvatre z davkam vred odrajan biti in ostanjki se s silo izterjajo. Soseskinci in kantonski predstojniki so sredniki med bratovšino in zavarvancem; morajo tedaj dobro paziti, de se nobenimu kaka škoda ne zgodi, pa tudi nobenimu potúha ne daje; oni so odgovorljivi v téh zadevah in so s svojim lastnim premoženjem vsiga porok. Oba se po primerljeji kaznujeta, ako se bratovšini ali zavarvancu krivica zgodi in se clo od službe odstavita; oba se morata po postavah bratovšine ravnati.

2) Kakor je že vsak človek zavezan za svojo lastno in svoje lastnine varnost skerbeti, tako ima tudi vsak deržavljan in v deržavi prebivajoč ptujec sveto dolžnost, de lastnino in osebo svojiga bližnjiga z ognjem ne poškodva; kdor se zoper to pregreší, se po okoljšinah kakor zažigavec kaznuje; če kdo tedej kakšin ogenj na nepotrebnim kraju zapazi, ima dolžnost, to precej v soseski glasno naznaniti.

3) Vsaka srenja mora lastniga čuvaja imeti, kateri mora noč in dan dobro čuti, če ogenj v njegovi ali drugi srenji vstane, de precej z orodjem, ki je v srenji nalaš za to, znamnje da; to znamnje mora vsim srenjčanam dobro znano in tako biti, de vsak precej vé, ali je ogenj v lastni ali drugi srenji. Zvonikar se mora precej pri tem znamenju v stolp (turn) podati in po navadi plat zvona biti.

4) Precej po tem znamenju ima župan ali njegov namestnik dolžnost, če je ogenj v lastni srenji, de tekavnike na konjih odpošlje; če je pa v drugi srenji, vse po postavah storí, od katerih bo pozneje govorjenje.

5) De se pa vse v postavnim redu zgodi in pri nasreči potrebne pomoči ne manjka, je sledeče za neprenaredljivo postavo dano, in nihče se ne more temu odtegniti, scer zapade ojstri kazni:

a) vsak srenjčan možkiga spola, kader 16. léto dopolne, dobí od srenje 2 spleténi ali platnéni in znotraj dobro posmoljeni vedri, kateri ste poredama s številko zaznamovane, in zraven iména oseb v zato napravljene bukve v srenjski pisarnici zapisane; — kader se možki oženijo, dobí vsak še eno lopato in ma-

tiko, kar mora pa vse v enim létu v srenjsko denarnico plačano biti. Kar se med časam nad tem orodju poškodva, bo iz srenjske ognjo-gasivne denarnice popravljen, in če kakšin lastnine tega orodja umerje, se to zaostanim odvzame in jim po vrednosti poplača;

b) vsaka srenja, ktera 1500 duš šteje, mora svojo lastno brizgljo imeti, tudi si mora vse potrebne čebre, vedre, mehe, gredala in greblja napraviti, de ob času potrebe tega orodja ne zmanjka. Srenje čez 3000 duš si morajo dvoje brizgelj in vse potrebno orodje, in tako za vsakih 2000 prebivavcov naprej več brizgelj napraviti. Srenje pod 1000 duš stopijo z drugo srenjo v družbo, in si napravijo potrebniga orodja, in ga tako shranijo, de ga vsaka ob času potrebe hitro rabiti zna.

c) vsaka hiša, ktera le eno nastropje (štúk) ima, mora pod streho zmeraj čeber z vodo napolnjen in 6 veder imeti; hiše z več nadstropji morajo vse po dvoje in še več imeti; v takih hišah pa, kjer se ognja nevarne rokodelstva počenjajo, je še postavno ukazano, de se tudi potrebno število gredal in grebejev napravi in svoje lastne ročne brizglje imajo. Komisija, ktera mora v vsakim kantonu za varstvo ognja postavljena biti, ima dolžnost, večkrat v létu pregledati, če je vse po postavnim redu preskerbljeno; vsak pregrešik se oestro kaznuje, in nobena snema ni prípušena.

(Dalje sledí.)

Zakaj v nekterih krajih nočejo županov voliti?

Slišali in brali smo, da so že v mnogih krajih naše dežele nove župane in odbornike volili, ali malo jih je še proti celimu številu. Kakor se pri vsaki novi napravi krive misli slišijo, takó se tudi pri téh opravilih godí, da te volitve tu in tam zastajajo. Zvedili smo, da nekteri širokoustni preroki in sleparji pravijo, da zató, ker novo izvoljeni župani, svetovavci in odborniki v cerkvi prisegajo, jih bo gospóska potem tako perkvintala, de bojo čez kaj časa mogli privoliti v vse stare naprave, da bo vse na staro nazaj prišlo, desetina, tlaka i. t. d.

Take ostudne sklepe in neumne misli moramo očitno grajati. Zna biti, da je kaj tacihi mož tudi v naši deželi, kateri rakovo pot jezdijo in le po starim zdihujejo — ali njih želje se ne bojo nikdar več spolnile, ker nam je beseda Cesarjeva gotov porok nove vstavne vlade. Da se pa vstavna vlada zgotoví, se mora prava podlaga postaviti, in ta je prosta srenja ali soseska. Pred létam 1848 so bile soseske tako otvezane, da se niso mogle drugač gibati, kakor jim je bilo od gosposke prípušeno; za vsako stvarico so mogle višjiga dovoljenja prositi in svoje župane niso one same, ampak gosposke so jih volile. Zdaj bo to drugač; nove županije bojo imele pravíce svoje zadeve samostojno poskerbeti, s svojim premoženjem lastno gospodariti, in

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj VIII.

V sredo 21. velkiga serpana (avgusta) 1850.

List 34.

Pomenki in sklepi kmetijske podružnice v Planini.

(Nasledba 24. lista.)

Potreba bika za plême v vsaki soseski.
Nasvetoval A. Wilcher.

„Že naši predniki so dobro spoznali, de je za povzdigo živine treba tudi za krepko plême ali dobro sême skerbeti; zatô so izmed svojih soseskinih lastin snožet v namen bikoreje odločili, in to senožet zavoljo tega „bikovino“ imenovali. To senožet so tistimu kmetovavcu za vžitek izročili, ki je bika jako dobriga plemêna redil, in ga za občni prid in korist imel. Ne le v Planini, temuč v več družih vaséh so to koristno napravo clo v nemar pustili in donesek bikovine za kake druge manj koristne reči porabili. Po tem pa je jela živinoreja zmiram bolj in bolj pešati. Brez posebniga pripomočka pa ni moč enimu samimu kmetu bika rediti.

Kmetovavec si mora v kmetii kruha iskati; v naših krajih je pa živinoreja nje poglavitni del; — ker bo tedaj ob kratkim tudi po naših krajih železnica šla, bomo prisiljeni kmetijstva se bolj poprijeti; in ker bomo po tem dozdanji zaslužek cestovožnje zlo zgubili, nam je potreba, na drugi strani se za to zgubo odškodovati in to je pridno kmetijstvo, ki ima nar večí podporo v živinoreji; torej je potreba, si že zdaj krepkiga, jakiga bika preskerbeti, de se za naprej boljši seme zaleže, de se boljši živina zaredí, in de poboljšana živinoreja to domesti, kar nam prememba ceste odtegne.

Planinska soseska ima pa že bikovine; tudi Jekovska z Lazami jih že ima, — pomenimo se tedej, kako bi se že léta ta od naših dragih prededov in prednikov vpejlana naprava v prid našiga kmetijstva zopet ustanovila.“ —

Sklep zbora je bil: de naj se po soseskinih možéh in udih kmetijske družbe velika koristnost te naprave vsim sosesčanam razloží, in stare bikovine in iz občnih pašnikov tudi nove bikovine se na noge spravijo.

Kako si zamorejo kmetje poleg velke Teržaske ceste na Notrajnském to nadomestiti, kar jim bo železnica vzela?

Svêť M. Milavca.

Čeravno bo, kakor v družih krajih, tudi na Notrajnském tiste, ki si le iz vožnje kruh služijo, železnica o prvém času hudo zadêla, bo vunder dobiček za vse te kraje v nekterih létih veliko večí, kakor je zguba bila. Znano je, de kdor se le z vožnaríjo pečá, nikoli nič nima, — de se pri tacih ljudéh vse po cesti zgubi in de njih kmetije pešajo. Taka je na celim svetu; taka je tudi pri nas. Če se fantalinu, ki komaj dobro hlače nosi, že gajžla v roko da, de vozari po svetu, se kmalo odvadi vsiga praviga dela, vse pridnosti, — se navadi po oštarijah dobro jesti in še družih napak

več. Sin se navadi to od očeta in tako gré kmetijstvo rakovo pot. Tudi na Notrajnském skušnja kaže: če dalje od ceste, premožniši so kmetije.

Železnica bo za tega voljo velika dobrota. Vunder bo nektore voznike hudo zadela, če ne bojo že zdej začeli na svoje kmetije pridniši misliti. Zdaj je še čas, ker bi utegnili nar menj 5 lét terpeti, preden bo železnica v Terst šla. Hvale vredno je tedaj, de podružnice na Notrajnském svojo skerb zdej posebno na to obračajo, de svojim sosedam prijazno pot kažejo se počasi ločiti od vožnje in se kmetijstva poprijeti. Nar večí potreba je to.

Gosp. Milavc je v zboru lepo razložil, kako naj bi se to delo pričelo, rekoč: „Kmet, ki ima le en par volov ali konj, naj jim privoši nekoliko spočitka, de se enmalo zredijo in popravijo; potem naj ju prodá in namesti nju naj kupi en par krav, de ž njima svoje polje obdeljuje, teleta redí, mlêko domá povžije in si kaj masla za prodaj pridobi. Tako si bo gnoj ohranil, ki ga je scer njegova živina po cestah trosila. Če si zamore iz prodanih konj ali volov še toliko pridobiti, de si nektore praseta kupi, naj to storí, de jih domá spita; eno naj domá zakolje, drugo pa prodá. Tisti kmet pa, ki ima 2 ali 3 pare volov ali konj za vožnaríjo, naj tudi saj en par prodá in si krav kupi in kakor uni za kmetijstvo skerbi. — V goratih krajih prinese tudi reja ovac dokaj dobička. — Začetek bo marsikterimu težak, to je gotovo — ali kdor ne bo nikoli začel, ne bo nikoli nič imel. Zdaj je še čas, se polagama kmetijstva poprijemati, brez de bi treba bilo, na enkrat se vožnji odpovedati. Pa vožnja mora že odzdej jenjati poglaviten zaslužek biti: tako bojo kmetije v 5 létih že veliko veliko več nêsele in namest revnih voznikov bomo imeli o nekterih létih dobre kmete. Ravno narobe naj se tedaj zdej ravna: prva skerb naj bo za kmetijstvo — manjši skerb za vožnjo. Če bo manj voznikov, bo tudi cena vožnje poskočila, in z veliko manjši vožnjo si bo voznik vunder še toliko zaslužil, kakor dosihmal, ko je vse svoje delo le na cesti imel.“

Svêť našim županíjam po Slovenskim, kako naj bi se po izgledu ptujih deželá nove postave zoper ogenj vstanovile.

(Dalje.)

5) De se vsak sosesčan gasitve in rešitve vdeležiti mora, tirja že dolžnost vsaciga človeka sama na sebi; de se pa v takih okoljšinah zmešnjave ne zgodé, je sledeče za postavo dano, kateri se noben sosesčan ne sme brez imenitnih vzrokov odtegniti:

a) Vsi sosesčani možkiga spola se razdelé v 4 verste; v 1. versto pridejo osebe od 16. do 24. léta; v 2. od 24. do 36.; v 3. od 36. do 45., in v 4. od 45. léta naprej. Od teh verst se spet izberó: 1) zvonarji,

kovači in ključarji (šlosarji), ki s svojimi podmojstri in učenci k brizgljam pristopiti morajo; 2) tesarji in zidarji, kateri z gredali, grebljeni in pri podiranju opraviti imajo; 3) dimnikarji, klemparji in pokrivarji z opeko (cegljem), katerim so strehe izročene. — b) Vsaka teh imenovanih čveterih verst si izvoli svojiga vodnika in zastavničerja (ki zastavo ali bandero nosi), kateri pa tudi na trombi znamje dajati mora; oba pa morata od srenjskiga predstojnika ali župana poterjena biti. Vsaka versta mora pri ognju svojimu vodniku podložna biti; vunder se zna vodnik odstaviti, če čezpolovičnica sosesčanov to tirja. — Perva in druga versta ima še nekaj oseb izvoliti, ktere so s žaklji prevedene, de iz plemenčiga poslopja kakšno reč rešijo in na varen kraj odnesejo. Ti možje morajo pa celo zaupnost v soseski imeti.

6) Vsak sosesčan, kateri ima konje, je sledečim postavam podveržen, in le imenitni vzroki ga znajo ob ognju oprostiti: a) vsi posestniki konj srečkajo (lozajo) v soseskini hiši iz posode, v kateri so majhni listki poredama s številkami zaznamovani. Potegnjene številke se z imenam osebe v bukve zapišejo; kdor številko 1. izleče, mora pri prvi priložnosti svoje konje k brizglji pripreči; kdor potegne številko 2. vpreže k vozu, na katerim so potrebne reči za brizgljo. Če je več brizgelj v soseski, zadene vprega bližnjo številko in tako se verstijo do zadnje številke vsi. Če bi gospodar, kteriga versta zadene, svojih konj doma ne imel, zadene vprega sledečo številko; vunder mora preskočena številka pri prvi priložnosti namest druge v versto stopiti. Župan mora na to dobro paziti, de prepíri ne vstanejo. b) Kader so brizglje z orodjem preskerbljene, pride zdaj versta na druge takrat proste številke, ktere, če je ogenj v domači srenji, v druge srenje jahati in pomoči klicati morajo. Nar pervo se odpravi tekavnik h kantonski gosposki, in med jahanjem skoz druge vasí ali srenje mora povsod ogenj in kraj napovedovati; drugi tekavniki iz srenje, ki gorí, jahajo v druge bližnje srenje, v kterih se zastran hribov ali gojzdov ogenj viditi ne more, in se ravnaajo, kakor bo pozneje rečeno. Srenje, v kterih se ogenj druge srenje vidi, ne smejo tekavnika čakati, temuč precej, ko ogenj zagledajo, plat zvoná biti, in v tem redu, kakor bo pozneje povedano, na pomoč hiteti.

7) Kader je ogenj v domači srenji vstal, se morajo vsi sosesčani po svoji starosti v rede uverstiti in pri svoji zastavi (banderu) zbirati; perva versta mora pri štirnah ali vodotokih vodo zajemati in tretji in čerterti versti verče podajati, de od roke do roke do brizglje pridejo*), druga versta ima verče na pogoriše nositi, ali če je mogoče, v verste stopiti, ali pa vodó na bližnje hiše nositi, kakor je za potrebno spoznano. Vodnik vsake verste dobí od kantonskiga ali srenjskiga predstojnika svoje povelje, in po tem se morajo vse verste ravnati.

8) Kantonski predstojnik se mora pa precej, ko se mu ogenj napové, sam na pogoriše podati. V mestih mora lastna komisija za to postavljena biti, in njeni udje morajo pri ognju s rudečim trakam na klobuku zaznamovani biti. Če bi ta komisija ali srenjski predstojnik kaj napčniga veleval, ima dimnikarski mojster

pravico, se zoperstaviti in poveljstvo prevzeti; vunder se mora potem ta reč pri višji gosposki razjasniti.

9) Vlado brizgelj prevzame zvonár; kjer tega ni, starašina ali drugi mojster kovačev, tudi ključarski mojster; — vlak brizglje morajo njih podmojstri (kseli) ali takih rokodelcov prevzeti, ki imajo z ognjem opraviti; če je takih premalo, morajo vodniki perve in druge verste toliko oseb oddati, kolikor jih je potrebno. Zató morajo, kader brizglje v druge srenje na pomoč odrinejo, gor omenjene osebe precej pri znamnju ognja se na brizgljo in na orodni voz podati in hitro odriniti, de na pogorišu potrebnih rok manjkalo ne bo.

10) Kader tekavnik v kakšno srenjo prijaha, v kateri se ogenj iz druge srenje ne vidi, mora čuvaj in zvonikar precej navadno znamnje dati in tudi županu, ali če bi tega doma ne bilo, njegovimu namestniku ogenj in kraj napovedati. Precej pri prvem znamnju se ima perva versta starosti hitro s svojimi verči pri svoji zastavi zbrati; med tem se morajo tudi brizglje z orodjem odpraviti in kar je moč jahati in tudi perva versta gasivcov odriniti; če je ogenj čez pol ure delječ, morajo tisti gospodarji, ktere versta zadene, vozove napreči in gasivce na kraj pogoriša peljati, de brizglja brez potrebnih vodonosivcov ne ostane.

(Konec sledí.)

Kaj je vikši sodíja na Dunaji.

V poslednjih „Novicah“ smo povedali, de so cesar z ministerstvam vred sklenili, de vikši sodíja za vse dežele avstrijskiga cesarstva ima na Dunaji biti. Ker je treba, de dandanašnji vsak le količkaj omikan človek vse deržavne naprave saj nekoliko pozna, čomo povedati, kaj je vikši sodíja (oberste Gerichts- und Kassationshof).

Na pravičnih sodíjah je vse ležeče, one varjejo osebo in lastnino krivice in škode; one čujejo nad natančnim spolnovanjem postav.

Kar sodíje sodijo čez moje in tvoje, čez krivico in nedolžnost, čez življenje in smert, — tedaj se morajo sodniki zvesto ravnati po predpisanih postavah, in vsak človek, ki je tem oblastim v roke prišel, si mora tudi svest biti, de je sodnik po postavi ravnal in de se ni nikakor zmotil. Zatorej je v pravnih rečéh več stopinj, de se obsojeni zamore pri višji vradíi (gosposki) pritožiti zoper razsodbo nižji vradíje.

Na čelu vsih sodíj stoji vikši deržavna sodíja na Dunaji. Zoper to ni nobene pritožbe več, razun v kaznovavnih sodbah, v kterih se zamore obsojeni še na cesarja obrniti, ki edini ima pravico milosti (gnade).

Ta nar vikši sodíja ima pa še imé kasacíje (Kassationshof). Kasacíja je ptuja latinska beseda; beseda „cassare“ pomeni po našim toliko kakor vničiti ali v nič djati, ker ima vikši sodíja v kaznovavnih rečéh razsoditi veljavnost nižjih sodnic, to je, njih razsodbe poterčiti ali pa jih zavreči ali vničiti.

Sodíje grejo tedaj od nar nižji do vikši po teh le stopnjicah, de nad kantonskimi sodništví družiga in perviga reda stoji deželno sodništvo, nad temi višji deželno sodništvo, in nad vsimi temi vsih deželá skupej vikši deržavna sodíja na Dunaji.

(Mar. narod. nov.)

Nekaj od šol po kmetih.*)

Sploh se pravi, de kmet na Slovenskim, ki na hribih živí, se mora kmetijstva in živinoreje deržati in svojih otrok že od mladih nog pri živini na paši poslu-

*) Kar smo z lastnimi očmi večkrat pri ognju na Nemškem zapazili, je, de so brizglje sésalke nar bolj koristne, ker se njih mehi le v bližnjo štirno ali vodnjak napeljejo; kolikor vode se tedaj iz njih vun izvleče, toliko spet brizglja skoz mehe v-se vleče, de ji nikoli vode ne zmanjka, razun če bi štirna že prazna bila. Po 50 sežnjev delječ se lahko mehi do vode peljejo in ni družiga potreba kakor de nekte osebe te mehe na koléh v rokah kviško derže. Njih cena ni ravno silno visoka in večí srenje si jo lahko napravijo.

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 28. velkiga serpana (avgusta) 1850.

List 35.

Skušnje terte iz grojzdnih pešká izrediti.

Od 1830. léta si že prizadevam zvediti: ali bi se ne dale iz grojzdnih pešká nove tertne plémene (sorte) izrediti. Kar me je skušnja v tem skoz 11 lét učila, čem tukaj na znanje dati.

1) Iz sémena (grojzdnih pešká) izrejene terte dorasejo o prvem létu komaj visokost 2 do 3 palcov; in še le v 4. ali 5. létu so dovelj močne, jih v nograd presaditi.

2) Maloktera taka terta donese v 6. létu kakšen grojzd, temuč še le v 7., 8., 9. ali clo v 10. létu.

3) Večidel vse sémenske terte so take, kakor je tista terta bila, od ktere se je seme vzelo; le malokterikrat sim novo pléme (sorto) dobil. Seme moslarce je rodilo popolnoma okroglasto grojzdje, ki je belini nar bolj enako. Semenske terte rudeče traminarce rodijo grozno majhne grojzdnejagode, pa posebno žlahniga okusa, — mali risling pa rodi velike jagode ne kaj prijetne.

4) Iz civébnih pešká izrejene terte so nar bolj različne, večidel pa je njih grojzdje slabo.

5) Če se sémenske terte grubajo, se izredé veliko veči, lepši in prijetniši grojzdi, — toraj je moja misel, de so sémenske terte večidel divjaki, ki se še le po presajenju in grubanju požlahniti dajo.

Iz Marburga.

Vincenci Hadt.

(Iz Oecon. Neu. u. Verh.)

Svét našim županijam po Slovenskim, kako naj bi se po izgledu ptujih deželá nove postave zoper ogenj vstanovile.

(Konec.)

11) Če je ogenj tako silen, de bi se več moči za gasenje potrebovalo, mora župan to po tekavniku drugim soseskam naznaniti, in v teh mora zvonikar (mežnar) precej vsim sosesčanam dobro znano znamenje dati, de se po starosti druga versta pomagavcov hitro zbere in na pomoč hiti. Tretjo versto zadene le nar veči sila; kjer je več brizgelj, tudi le ena sama odrine. Ako se je med tem ogenj s pomočjo domačih ukrotil, mora župan hitro drugim bližnjim srenjam naznaniti, de se pomočniki, ki so ravno na poti, spet domú vernejo.

12) Daljava od kodar imajo soseske na pomoč priti, ni ravno gotovo določena; le toliko je zapovedano, kader tekavnik pride, se mora prva versta in brizglja 3 ure dalječ na pot podati.

13) Namestnik se ne more k ognju poslati, ker vsak sosesčan, razun duhovnov, ima za se dolžnost, na svoje odkazano mesto hiteti. Ptujci prebivavci se morajo temu, kar je njihovim stanu primerjenim, podvreči, in so kaznim kakor sosesčanje podverženi.

14) Ker pa bratovšine sv. Florijana brizgljam in dimnikarjem, ki iz drugih sosesk nar prvi v kraj pogoriša pridejo, darila podeli: je ojestro zapovedano,

de se imajo vozovi tam, kjer se več soseskinih cest v eno združijo, eden družimu ogniti, de se pri jahanju nobena nesreča ne zgodi.

Nasprot delajoči se ojestro kaznujejo.

15) Če se prigodi, de v kakošnim gojzdu ogenj vstane, veljá to, kar je dosihmal rečeno bilo, le s tim razločkam, de se mora prva versta z lopato in matiko, druga versta pa z verčem in sekiro previditi, ker je znano, de se ogenj v gojzdih le tako ukroti, de se okoli gorečih drevés nekaj družih poseka in prekopi naredé, de se ogenj ne more naprej razširjevati. Kader je gojzd goreti začel, če je tudi gojzd druge soseske, morete prva in druga versta odriniti.

16) Vodnik vsake verste ima svoj imenik, v kterim so imena oseb in številke njih verčev zaznamovane. On ima dolžnost, vsakiga, ki ni svoje dolžnosti storil, precej pri županu naznaniti; če ga niso imenitni vzroki zadrževali, mora 1 gold. 30 kr. kazni plačevati, ti denarji pridejo v ognjo-gasirno denarnico. To velja tudi od drugih oseb; ktere so pri brizgljah ali drugim orodju postavljene. Zastavničar z banderam mora vedno pri poglavarju ostati in daljnim udam svoje verste s trombo znamenja dajati, ali jih celo, če je potreba, k zastavi (banderu) zbrati, de tū nove povelja dobivajo.

17) Ker že v postavah bratovšine razločno stoji, de se tudi strehe celih hiš, kterih se še ogenj lotil ni, če je pa njih podiranje za ukrotenje ognja petrebno*), poderó, če komisija družiga pripomočka več nima, je vsim pričujočim verstam naloženo, se precej tega dela lotiti; tesarski in zidarski mojstri imajo v takih okoljstih zapovedovati.

18) Te postave veljajo za mesta in kmete, le s tem razločkam, de v večih mestih se verste starosti po razdelku mesta razdelé, in vsak razdelk mesta ima svojiga poglavarja in zastavničarja. Na zastavah, ktere morajo rudeče barve biti, je ime srenje in razdelka s velikimi čerkami napisano.

To so poglavitni deli teh postav, ktere vsakiga sosesčana brez sneme zadevajo. Nekterih oddelkov teh postav bi se tudi mi na Slovenskim lahko poprijeli, sčasama morebiti vsih, če pomislimo, koliko pogorov se pri nas primeri in koliko siromaštva iz njih sledi. Mi zamoremo svoje bravee zagotoviti, de nismo v več létih v teh deželah, kjer so te postave vpeljane, ne desetinke toliko od pogorov slišali, kakor pri nas v enim létu, in vender se tam tudi večkrat pergodi, de se kakšna bajta zasmodi; ali s zedinjeno močjo svojimu bližnjimu pomagati, je drugač, kakor od dalječ stati in zijale, prodajati. Res je scer tudi, de so te postave večkrat nadležne, ker pri znamenju ognja se morajo vsi drugi opravki zapustiti in sosesčan mora svojo državljansko dolžnost storiti; ali vsak ima zavest, de je

*) Bratovšina poverne tudi posestniku v takih zadevah celo škodo, ker se po tem večkrat veliko drugih hiš obvarje in ohrani.
Pis.

svojimu bližnjimu pomagal in de se mu tudi tako zgoditi zna. Vsaka dobra reč, katero po drugih narodih posnemati hočemo, potrebuje časa, prevdarka in poskušnje; poskusimo tedaj tudi od teh postav kaj, in prepričali se bomo, de so neizrečeno dobrotljive.

B—k.

Nektere besede o volitvi županijskega odbora v Ljubljani.

Županija Ljubljanska (Stadtgemeinde Laibach), ktera obseže mesto in njegove predmestja, se bo v kratkim ustanovila, ker 30. dan t. m. bo čas pritožb zoper izpušenje ali kakšno napčno uverstenje opravičenih volivcov preteklo, in o treh tednih potem bojo volivci 30 odbornikov volili, ki bojo prihodnji vodniki mestne županije.

Županijska je vstavna vlada po novih postavah imenitne reči izročila. Kar je državni zbor za celo avstrijsko državo, — kar je deželni zbor za deželo — to, smemo reči, je v primeri županijski odbor za okrajno županijo.

Iz tega vsaki lahko previdi, de volitve županijskih mož niso kakšna kaj bodi reč, zato ker tistim, ktere volivci za odbornike izvolijo, se izroči tudi imenitna oblast. Kdor tedaj ima pravico voliti, naj te važne pravice nikakor v nemar ne pusti, ker na enim samim volivcu zna včasih ležeti biti, de se kdo izvoli, ki je veliko menj vreden odbornik biti memo kakiga družiga, ki je pa pri volitvi en glas premalo dobil.

Posebno od volivcov tretjiga volitniga reda (3 Wahlkörper) se je v nekterih mestih bralo, de se niso volitne pravice tako poslužili, kakor bi bili imeli v svoj lastni prid, in de so to nečimernost s tem zagovarjali, de so rekli: „saj je vse eno, bojo že drugi volili.“ To je napčna misel, katero vsak lahko previdi, če le količkaj prevdari, kar smo ravno popred od opušnja volitve rekli, in če pomisli, de tudi obertniki in rokodelci (Gewerbsleute) imajo svoje potrebe, ktere bo včasih treba v županiji zagovarjati.

Naj tedaj nobeden, ki ima pravico voliti, te pravice ne zanemari. Vsak volivec voli 10 odbornikov, ktere na listek zapiše, kteriga sam volitni komisii v roke podá. Vsi volivci so pa — kakor županijska postava za Ljubljansko mesto veva — v 3 verste razdeljeni; vsaka versta izvoli 10 odbornikov; tedaj vse tri verste skupej 30. Kdor je že v eni versti izvoljen, se ne more v drugi versti več voliti. Tretja versta bo volila prva; po ti pride druga, in na zadnje prva.

Kakšni možje pa naj se za odbornike volijo?

Od splošnih lastnost, ki naj jih ima sleherni odbornik, de je namreč pošten človek neomadeževane obnaše, — zvest Avstrijsk državljan, — za prid svojiga kraja skrben, — de kaj vé, in de ima serce na pravim kraju i. t. d. — od vsih teh lastnost nam ni treba tukaj na dalje govoriti, ker se v ti imenitni zadevi že same po sebi razumejo.

Pa k tem lastnostim moramo še dve zlo potrebni pristaviti, namreč: de je odbornik samostojen mož in vstavoljuben.

Le potem, če imajo odborniki zraven poprej omenjenih lastnost tudi ti dve poslednjič imenovani, se bo spolnil 1. paragraf, ki na čelu županijske postave stoji ter pravi: „Svobodna županija je podlaga svobodne države.“

Županijski odbornik naj bo tedaj samostojen mož, to je tak, kterimu nobena razmera ne brani, v zboru odkritoserčno v prid županije govoriti, — ki ne gleda zdej sém, zdej tje, de bi se kje ne zameril, — ki se ne hlina in ne slina na vse strani in ne iskriice samostojne volje nima, — kterimu samopašnost samostojnost

podbija, — ki clo nobeniga lastniga razsodka nima, in se vedno le po tem obnaša, kakor ta ali uni govori, od kteriga misli, de je vsaka beseda, ki jo spregovori, evangeli.

Zraven samostojnosti je tudi vstavoljubnost silno potrebna lastnost odbornika, ker le po ti poti, če so odborniki vstavoljubni možje, se izpolni gori omenjeni 1. §. županijske postave. Vstavoljuben je pa tisti mož, ki zapopade vstavne pravice in dolžnosti, ki po njenih postavah nepremakljivo ravna, s časam naprej gré in ne želi rakove poti, ktera ima žalibog! še zmiraj gorečih prijatlov dovelj.

Če se vstavoljubi možje v odbor izvolijo, se nam tudi ni treba bati, de bi ravnopravnost naše narodovnosti kterikrat škodo terpela, ker vstavoljubi mož vsacimu da in pervaši, kar mu gré. Zato tudi tukaj od narodovnosti na dalje ne govorimo, ker z volitvijo vstavoljubnih odbornikov je dogotovljena tudi ravnopravnost, če se bo primerilo, de se bo v odboru o njenih zadevah to ali uno sklepalo. Vstavoljubnih Nemcov se nikakor ne bojimo; grôza so nam le tako imenovani nemškutarji, to je, tisti rojeni Krajci, ki svoj lastni rod zatajujejo, in s tem, de narodske pravice slovenskiga ljudstva žaliyo in se jim zoperstavljajo, se Nemci biti štulijo! Le nemškutarjev nas Bog obvari v odboru, ne pa poštenih Nemcov.

Poslednjič še svetjemo, de naj bi se iz vsaciga predmestja odborniki v županijski odbor volili, ker se večkrat primeri, de je dobro, če ima predmestje svojiga zagovornika.

De se pa pravi odborniki izvolijo, ki bojo potem izmed sebe župana volili, je treba, de se volivci med sabo posvetujejo, v zborih nasvetovani možje po zgorej danih vodilih dobro pretresejo, in po tem volijo, de dobimo zares svobodno županijo, kakor jo županijska postava sama imeti hoče, ki bo krepko svoje opravila opravljala v prid našiga mesta.

Novičar iz slovenskih krajev.*)

Iz dolnega Štajera. Tretji den letošnjih šolskih praznikov, o katerih sim spet ljube Slovence pohodil (obiskal), mi je rodoljubo serce z naj slajši radostjo napajal, ga mlo olehkotil, vnovič obudil in z veselo nado okrepil.

S šolno skušnjo pri sv. Janžu na gornem Ptujskem polji je bila namreč drugi teden t. m. tudi učeniška skupšina Slivničke tehantije združena, pri kteri sim bil nazoč gost. — Ako so povsodi skupšine takše; ako se povsodi tak modro in pridno obnašajo, je srečen uspeh gotov! Kdor še njih velike vrednosti in koristnosti prav ne spozna, naj le pride, da sam vidi. Imenitne reči v šolnih zadevah so g. duhovniki in učniki med seboj prijazno in jasno pogovarjali, složno in zveksine enoglasno sklenuli in v zapisnike postavili.

Veselo je bilo poslušati ljubeznjiviga gospoda L... izglednega učenika od sv. Lovrenca, ki je lep in blag izgled svojim verlim sodrugom. — Vsakemu prasanju je bistro v jedro segal, pa tak ponižno, ljubo in bezsebično, da je na videz bolj mnenje svojih součnikov podpiral, kakor svoje razlagal! Skoro lepše pak še je bilo gledati g. predsednika, našega predragega C—f—. Skupšine živa duša in glava se je zdel bolj pokoren in tih poslušavec kakor nje vseviden in previden ravnatelj! Spet

*) Danes se nam je toliko dopisov nabralo, de smo bili prisiljeni, vsaciga nekoliko okrajšati, česar nam častiti gosp. dopisniki v sili ne bojo za zlo vzeli, scer bi jih bili mogli za ta list več na stran djati, za prihodnji list bi bili pa zakasnjani. Posebno volitvine popise smo zato okrajšali, ker smo si namenili, če bo moč, po dokončanih volitvah imenik vsih izvoljenih županijskih predstojnikov Novicam priložiti. Vred.